

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

©2024 БРАГІНА О. С.

УДК 658.5
JEL Classification: M21

Брагіна О. С.

Інноваційність як джерело забезпечення сталого розвитку підприємства

Метою статті є дослідження інноваційності та інноваційного розвитку як джерела забезпечення сталого розвитку підприємства. У статті визначено сутність та основні характеристики інновацій та інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства. Варто зазначити, що інновації з позиції сталого розвитку являють собою нововведення, які сприяють гармонійному поєднанню економічних, екологічних і соціальних аспектів, забезпечуючи довгострокове зростання підприємства без шкоди для довкілля та суспільства. Інновації, особливо ті, що пов'язані з екологічними та соціальними аспектами, допомагають підприємствам відповідати на виклики сталого розвитку. Це включає впровадження екологічно безпечних технологій, економію енергії та ресурсів, що позитивно впливає як на імідж компанії, так і на її фінансову стійкість. Під час дослідження було виявлено найбільш влучні приклади інновацій в контексті сталого розвитку, які доцільно втілювати на підприємствах. Визначено фактори важливості інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку та основні функції, які він виконує. Сформовано етапи інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства, серед яких варто виділити такі як: аналіз та оцінка поточного стану підприємства; генерація та відбір ідей; розробка інноваційної стратегії; реалізація інноваційних рішень, моніторинг та оцінка ефективності, коригування та вдосконалення стратегії, комунікація результатів та залучення зацікавлених сторін. Визначено методи аналізу й оцінки для вибору напрямку інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку, зокрема SWOT-аналіз, аналіз життєвого циклу продукту, аналіз зацікавлених сторін, бенчмаркінг, аналіз ресурсоефективності, метод сценарного планування, техніко-економічне обґрунтування, кост-бенефіт аналіз, аналіз ризиків та їх пом'якшення. У процесі написання статті були використані такі методи наукового дослідження, як аналіз та синтез, класифікація, наукова абстракція, порівняння. У результаті дослідження було визначено, що інновації у сфері сталого розвитку допомагають підприємствам не лише відповідати новим вимогам ринку, але й покращувати свій імідж та залучати інвесторів. Сталі практики і технології сприяють зміцненню позицій на глобальному ринку та створюють нові можливості для зростання.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, сталий розвиток, підприємство, етапи, фактори, функції.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-156-161>

Бібл.: 10.

Брагіна Ольга Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і торгівлі, Національний університет «Одеська політехніка» (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: braginaos@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2050-552X>

Researcher ID: I-8315-2018

UDC 658.5
JEL Classification: M21

Brahina O. S. Innovation as a Source of Ensuring the Sustainable Development of the Enterprise

The aim of the article is to study innovativeness and innovative development as a source of ensuring sustainable development of enterprise. The article defines the essence and main characteristics of innovation and innovative development in the context of sustainable development of enterprise. It should be noted that innovations from the standpoint of sustainable development are innovations that contribute to a harmonious combination of economic, environmental and social aspects, ensuring the long-term growth of the enterprise without harming the environment and society. Innovations, especially those related to environmental and social aspects, help businesses respond to the challenges of sustainable development. This includes the introduction of environmentally friendly technologies, energy and resource savings, which has a positive effect on both the company's image and its financial stability. In the course of the study, the most apt examples of innovations in the context of sustainable development, which should be implemented at enterprises, were identified. The author determines the factors of importance of innovative development in the context of sustainable development and the main functions it performs. The stages of innovative development in the context of sustainable development of enterprise are formed, among which it is worth highlighting the following: analysis and assessment of the current state of enterprise; generation and selection of ideas; development of an innovation strategy; implementation of innovative solutions, monitoring and evaluation of efficiency, adjustment and improvement of strategy, communication of results and involvement of stakeholders. Methods of analysis and evaluation for choosing the direction of innovative development in the context of sustainable development are defined, in particular, SWOT analysis, product life cycle analysis, stakeholder analysis, benchmarking, resource efficiency analysis, scenario planning method, feasibility study, cost-benefit analysis, analysis of risks and risk mitigation. In the

* Виконано в межах держбюджетної теми кафедри підприємництва і торгівлі № 229-174 «Моделювання інклюзивного розвитку підприємницької діяльності як складового елементу відновлення та модернізації інноваційної екосистеми України» (номер державної реєстрації № 0122U201109)

process of composing the article, such methods of scientific research as analysis and synthesis, classification, scientific abstraction, comparison were used. As a result of the study, it is determined that innovations in the field of sustainable development help enterprises not only to meet new market requirements, but also to improve their image and attract investors. Sustainable practices and technologies contribute to strengthening positions in the global market and create new opportunities for growth.

Keywords: innovation, innovative development, sustainable development, enterprise, stages, factors, functions.

Bibl.: 10.

Brahina Olha S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Trade, Odesa Polytechnic National University (1 Shevchenko Ave., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: braginaos@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2050-552X>

Researcher ID: I-8315-2018

Вступ. Сучасний ринок швидко змінюється під впливом нових технологій, зміни споживчих уподобань та екологічних вимог. Інноваційний розвиток дозволяє підприємствам гнучко реагувати на ці зміни, пристосовуючи свої продукти та процеси до нових реалій. Впровадження інноваційних рішень у виробничі та управлінські процеси сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, зниженню витрат і покращенню якості продукції. Це дозволяє підприємствам працювати з меншою витратою енергії, матеріалів і часу, підвищуючи загальну продуктивність.

Інновації, особливо ті, що пов'язані з екологічними та соціальними аспектами, допомагають підприємствам відповісти на виклики сталого розвитку. Це включає впровадження екологічно безпечних технологій, економію енергії та ресурсів, що позитивно впливає як на імідж компанії, так і на її фінансову стійкість.

Отже, актуальність дослідження інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства зумовлена необхідністю адаптації бізнесу до зростаючих екологічних та соціальних вимог. Сучасні підприємства повинні впроваджувати інновації, які забезпечують ефективне використання ресурсів і знижують негативний вплив на довкілля, що є ключовою умовою їхньої довготривалої конкурентоспроможності. Дослідження цього процесу допомагає зрозуміти, як інтегрувати сталі практики в діяльність підприємства для досягнення як економічних, так і соціальних цілей.

Дослідженням питань інновацій займалися такі вчені, як Шумпетер Й., Кахович О. О., Ковриженко А. Ю., Солодкий В. О., Ковтуненко К. В., Коцага А. О., Гончаренко О. В., Барун М. В., Діденко Є. О. та Моторна Ю. С. Питання сталого розвитку висвітлені у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів, серед яких значний внесок зробили такі вчені, як Річардсон Дж., Куспяк Г. В., Куспяк І. С., Ульянова Л., Чайка Ю., Барун М. В., Козакова О. М., Федосеева І. С., Дем'яненко Т. та багатьох інших. Проте дослідження питань інновацій в контексті сталого розвитку мають недостатній характер розгляду, потребують подальших досліджень і мають простір для подальшого обговорення та вивчення.

Мета статті полягає у дослідженні інноваційності та інноваційного розвитку як джерела забезпечення сталого розвитку підприємства. Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- визначити сутність та основні характеристики інновацій та інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства;
- виявити найбільш влучні приклади інновацій в контексті сталого розвитку;
- визначити фактори важливості інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку та основні функції, які він виконує;
- сформувати етапи інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства;
- визначити методи аналізу та оцінки для вибору напрямку інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку.

У процесі написання статті були використані такі методи наукового дослідження, як аналіз та синтез, класифікація, наукової абстракції, порівняння.

Сучасні ринки швидко змінюються під впливом технологічного прогресу, зміни споживчих уподобань і посилення екологічних і соціальних вимог. Інноваційний розвиток допомагає підприємствам оперативніше реагувати на ці зміни, пропонуючи актуальні рішення для ринку. В умовах швидких технологічних змін і глобалізації ринку компанії, що активно впроваджують інновації, здатні випереджати конкурентів. Нові продукти, послуги та вдосконалені бізнес-моделі дозволяють підприємствам займати лідерські позиції в своїх галузях. Інновації покликані забезпечувати суспільний прогрес шляхом підвищення рівня ефективності організаційних структур, у яких ці інновації розробляються чи застосовуються [1].

Під інноваційним типом розвитку розуміють спосіб економічного зростання, заснований по постійних і тематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення всіх аспектів діяльності господарської системи, на періодичному перегрупуванні ресурсів, обумовленого логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання певних ресурсних факторів у створенні інноваційних товарів і формуванні конкурентних переваг. А інноваційною вважають таку модель розвитку, яка безпосередньо ґрунтується на отриманні нових наукових результатів та їх технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП головним чином за рахунок виробництва і реалізації наукоємної продукції та послуг [2, с. 11].

Інноваційний розвиток підприємства – це процес послідовного цілеспрямованого руху підприємства до зба-

лансованого інноваційного стану під впливом синергетичної дії зовнішніх та внутрішніх факторів, що визначають стійкість організаційно-функціональної системи підприємства в умовах ринкової економіки, що характеризується результатом якості досягнутих результатів залежно від інтенсивності та швидкості інноваційного розвитку [3, с. 45; 4]. Проблема сталого розвитку набуває свого особливого значення в кінці XX і на початку XXI століття. Вперше концепція сталого розвитку була представлена на Всесвітній конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку, що відбулася в 1992 році в Ріо-де-Жанейро. Сталий розвиток було визначено як такий, що задовольняє потреби сучасного суспільства, не підриваючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [5, с. 220; 6].

Безперечно, і самі інновації, і інноваційна діяльність впливають на всі складові сталого розвитку, а саме соціальну, економічну та екологічну складову на всіх рівнях [7, с. 9].

Інновації з позиції сталого розвитку – це нововведення, які сприяють гармонійному поєднанню економічних, екологічних та соціальних аспектів, забезпечуючи довгострокове зростання підприємства без шкоди для довкілля та суспільства. Вони спрямовані на досягнення сталого розвитку через ефективне використання ресурсів, зменшення негативного впливу на екологію, а також поліпшення якості життя людей.

У контексті сталого розвитку інновації також розуміються як органічна сукупність результату, процесу та ефекту, пов'язаних зі створенням і поширенням нововведень в різних сферах людської діяльності [8, с. 127].

Основні характеристики інновацій у контексті сталого розвитку:

1. Екологічна стійкість. Інновації мають зменшувати викиди парникових газів, сприяти економії енергії, використовувати відновлювані джерела енергії та мінімізувати вплив на навколишнє середовище. Наприклад, розвиток технологій «зеленої енергетики» або екологічно чистих матеріалів.
2. Ефективне використання ресурсів. Орієнтація на економію природних ресурсів, запобігання їх виснаженню та запровадження технологій переробки та повторного використання. Наприклад, циркулярна економіка, яка передбачає мінімізацію відходів і повторне використання матеріалів.
3. Соціальна відповідальність. Інновації повинні покращувати умови праці, забезпечувати соціальні стандарти, а також сприяти розвитку спільнот, у яких працюють підприємства. Це може бути запровадження соціальних програм, підтримка освіти або покращення якості життя працівників.
4. Економічна стійкість. Інновації мають бути економічно вигідними і сприяти стабільному зростанню підприємства, забезпечуючи його конкурентоспроможність на ринку. Вони повинні сприяти зменшенню операційних витрат, підвищенню ефективності бізнес-процесів і створенню нових ринкових можливостей.

Основними інноваційними напрямками забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств є: техніко-технологічне управління; організація та менеджмент управління; економічний напрямок; соціальне спрямування [9].

Найбільш влучними прикладами інновацій в контексті сталого розвитку є:

1. Виробництво продукції з мінімальним екологічним слідом.
2. Впровадження енергоефективних рішень у виробництво та логістику.
3. Використання відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, гідроенергія).
4. Перехід на замкнуті цикли виробництва для мінімізації відходів.
5. Впровадження технологій зменшення викидів парникових газів і забруднювальних речовин.

Інновації з позиції сталого розвитку забезпечують підприємству можливість не лише адаптуватися до нових вимог ринку, але й сприяти збереженню природних ресурсів і підвищенню якості життя, відповідаючи на глобальні виклики сучасності.

На сьогодні важливість інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства зумовлена кількома важливими факторами:

1. Зростаючий екологічний тиск. Сучасні підприємства стикаються з посиленням екологічних вимог з боку урядів, міжнародних організацій та суспільства. Виклики, пов'язані зі зміною клімату, виснаженням природних ресурсів та забрудненням навколишнього середовища, вимагають від бізнесу впровадження екологічно безпечних технологій і переходу до більш сталих моделей виробництва та споживання.
2. Попит на соціально відповідальний бізнес. Сучасні споживачі та інвестори все більше звертають увагу на соціальну відповідальність компаній, віддаючи перевагу тим, які реалізують принципи сталого розвитку. Підприємства, які впроваджують інновації для зменшення свого впливу на довкілля та покращення умов праці, мають більшу довіру з боку громадськості, що позитивно впливає на їхню репутацію та конкурентоспроможність.
3. Економічна вигода та ефективність. Інновації, спрямовані на сталий розвиток, дозволяють підприємствам підвищувати ефективність використання ресурсів, знижувати витрати на енергоспоживання та управління відходами, що призводить до зменшення операційних витрат. Це забезпечує не лише економічні вигоди, але й підвищує довгострокову стійкість бізнесу.
4. Відповідь на глобальні виклики та тренди. Глобальні ініціативи, такі як Цілі сталого розвитку ООН, стимулюють підприємства розробляти стратегії інноваційного розвитку з урахуванням соціальних, екологічних і економічних аспектів. Дослідження в цій галузі допомагає бізнесам не лише відповідати на сучасні виклики, а й інтегруватися в глобальні тренди, що формують майбутнє світової економіки.

5. Тривалість конкурентних переваг. Інноваційний розвиток в контексті сталого розвитку дозволяє підприємствам не просто адаптуватися до змін, а й активно їх формувати. Підприємства, які успішно інтегрують сталий розвиток у свою діяльність, отримують тривалі конкурентні переваги та доступ до нових ринків і джерел фінансування, зокрема від інвесторів, зацікавлених у підтримці екологічно та соціально відповідальних проєктів.

Отже, дослідження інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку є надзвичайно важливим для забезпечення довготривалої конкурентоспроможності, ефективності та соціальної відповідальності підприємства в сучасних умовах.

Етапи інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку підприємства передбачають інтеграцію економічних, екологічних та соціальних аспектів для забезпечення довготривалої ефективності бізнесу. Ось ключові етапи цього процесу:

1. Аналіз та оцінка поточного стану підприємства. На цьому етапі проводиться оцінка поточного стану підприємства, включно з екологічним впливом, ефективністю ресурсів, соціальною відповідальністю та економічною стійкістю. Аналіз ринкових тенденцій, нормативних вимог і потреб споживачів дозволяє визначити ключові напрямки, де необхідні інновації для досягнення сталого розвитку.
2. Генерація та відбір ідей. Підприємства генерують інноваційні ідеї, що сприяють сталому розвитку, наприклад, впровадження екологічних технологій, підвищення енергоефективності, розробка безпечних для довкілля продуктів. Ідеї відбираються з урахуванням їхнього потенційного впливу на економіку, соціальне середовище та екологію.
3. Розробка інноваційної стратегії. Розробляється стратегія сталого розвитку, яка включає короткострокові та довгострокові цілі щодо інновацій. Стратегія передбачає зменшення використання ресурсів, скорочення викидів, перехід до циклічної економіки (рециклінг та повторне використання), а також покращення умов праці та корпоративної соціальної відповідальності.
4. Реалізація інноваційних рішень. На цьому етапі впроваджуються інноваційні рішення в практичну діяльність підприємства. Це може бути модернізація виробничих потужностей, впровадження нових технологій, які сприяють сталому використанню ресурсів, або розробка нових екологічно безпечних продуктів. Крім того, в рамках цього етапу підприємства можуть реалізовувати ініціативи з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), спрямовані на підтримку спільнот і співробітників.
5. Моніторинг та оцінка ефективності. Регулярно проводиться оцінка результатів впроваджених інновацій з точки зору економічних показників, екологічного впливу та соціальних результатів. Підприємство аналізує, наскільки інновації сприяли досягненню сталих цілей, наприклад, зниженню

викидів CO₂, зменшенню енергоспоживання або поліпшенню умов праці.

6. Коригування та вдосконалення стратегії. За результатами моніторингу проводиться коригування стратегії сталого розвитку. Підприємство вносить зміни до своїх інноваційних ініціатив з урахуванням нових викликів і можливостей. Це може включати впровадження нових технологій, співпрацю з іншими компаніями або науковими установами, а також посилення зобов'язань щодо соціальної та екологічної відповідальності.
7. Комунікація результатів та залучення зацікавлених сторін. Важливо інформувати зацікавлені сторони (партнерів, клієнтів, інвесторів, громади) про результати інноваційного розвитку та досягнуті успіхи в напрямку сталого розвитку. Прозорість і звітність підвищують довіру до підприємства та його репутацію як відповідального бізнесу.

Таким чином, інноваційний розвиток у контексті сталого розвитку не лише забезпечує підприємству економічну ефективність, але й сприяє довготривалому позитивному впливу на навколишнє середовище та суспільство.

Значущість інновацій у формуванні системи сталого розвитку проявляється через їх функції [8, с. 127]:

- інновації сприяють реалізації закону пропорційності, за якого структура відтворення найбільш точно відповідає рівню наявних потреб суспільства;
- інновації дають можливість розширити коло вироблених товарів і послуг, що сприяє реалізації закону зростання потреб;
- за рахунок інновацій виробництво нової продукції здійснюється з меншими витратами необхідних ресурсів, що створює умови для реалізації закону економії робочого часу;
- інновації як засіб втілення в життя досягнень людського інтелекту ведуть до інтелектуалізації трудової діяльності, підвищенню її наукоємності, що сприяє реалізації законів зростання продуктивності суспільної праці та підвищення ефективності виробництва.

Для вибору напрямку інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку використовуються різноманітні методи аналізу та оцінки, що дозволяють визначити найбільш перспективні й ефективні рішення з урахуванням екологічних, соціальних та економічних факторів. Можна віділити такі основні методи [10]:

1. PEST-аналіз (політичний, економічний, соціальний, технологічний). Цей метод дозволяє оцінити зовнішні фактори, що впливають на інноваційний розвиток підприємства з позиції сталого розвитку. Наприклад, політична стабільність і державна підтримка екологічних ініціатив можуть впливати на впровадження зелених технологій, а соціальні тренди – на розвиток соціально відповідальних програм.
2. SWOT-аналіз. SWOT-аналіз дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони підприємства, а також виявити можливості й загрози в контексті сталого розвитку. Цей метод допомагає виявити, які

ресурси й технології підприємство вже має для впровадження сталих інновацій, та які виклики можуть виникнути.

3. Аналіз життєвого циклу продукту (LCA – Life Cycle Assessment). Цей метод використовується для оцінки повного екологічного впливу продукту на всіх етапах його життєвого циклу — від видобутку ресурсів до утилізації. Він дозволяє визначити, де впровадження інновацій може найбільше сприяти зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.
4. Аналіз зацікавлених сторін (Stakeholder Analysis). Метод передбачає ідентифікацію всіх зацікавлених сторін (споживачів, інвесторів, співробітників, урядів, екологічних організацій) і врахування їхніх потреб та очікувань у процесі вибору інноваційних напрямків. Це допомагає визначити, які інновації будуть найбільш значущими з точки зору соціальної відповідальності та репутації.
5. Бенчмаркінг (Benchmarking). Бенчмаркінг полягає у вивченні передового досвіду інших підприємств або галузей у сфері сталого розвитку. Це допомагає підприємству зрозуміти, які інноваційні рішення можуть бути найбільш ефективними для досягнення сталих цілей і на які приклади варто орієнтуватися.
6. Аналіз ресурсоефективності (Resource Efficiency Analysis). Цей метод дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси (сировину, енергію, воду) і де можна впровадити інновації для зменшення втрат або поліпшення ефективності. Це включає аналіз енергоефективності, оптимізацію використання матеріалів та впровадження циркулярних моделей виробництва.
7. Метод сценарного планування. Сценарне планування передбачає розробку кількох можливих сценаріїв розвитку з урахуванням різних тенденцій сталого розвитку, таких як зміни в екологічному законодавстві, розвиток нових технологій або зміни в споживчих вподобаннях. Це допомагає підприємствам підготуватися до різних варіантів розвитку і вибрати найбільш гнучкі й адаптивні інноваційні рішення.
8. Техніко-економічне обґрунтування (Feasibility Study). Цей метод передбачає детальний аналіз технічних, економічних і соціальних аспектів потенційних інновацій. Він використовується для оцінки економічної доцільності та потенційного впливу інновацій на довкілля і суспільство, що є ключовим при виборі напрямку сталого розвитку.
9. Кост-беніфіт аналіз (Cost-Benefit Analysis). Метод передбачає порівняння витрат на впровадження інновацій з їхніми економічними, соціальними та екологічними вигодами. Це дозволяє оцінити рентабельність інноваційних проєктів і вибрати ті, що найбільше сприятимуть сталому розвитку підприємства.
10. Аналіз ризиків та їх пом'якшення. Цей метод дозволяє оцінити потенційні ризики, пов'язані з ін-

новаційним розвитком у контексті сталого розвитку (наприклад, ризики впровадження нових технологій або зміни ринкових умов). Підприємства можуть розробити стратегії для зменшення цих ризиків і вибору найбільш безпечних інноваційних рішень.

Таким чином, застосування цих методів дозволяє підприємствам комплексно оцінити можливі напрями інноваційного розвитку, враховуючи економічні, екологічні та соціальні аспекти. Це допомагає зробити вибір на користь найбільш ефективних, відповідальних і довгострокових рішень, що сприяють сталому розвитку.

Висновок. Інноваційний розвиток є ключовим фактором стійкості бізнесу в сучасному динамічному середовищі. Він сприяє підвищенню конкурентоспроможності, економічної ефективності та адаптивності підприємства до змін ринку та технологій.

Сталий розвиток інтегрує екологічні, соціальні та економічні аспекти, і інновації є важливим інструментом для досягнення цього балансу. Впровадження екологічно чистих технологій, оптимізація використання ресурсів і соціальна відповідальність стають стратегічними пріоритетами для підприємств, що прагнуть довгострокового успіху.

Інновації у сфері сталого розвитку допомагають підприємствам не лише відповідати новим вимогам ринку, але й покращувати свій імідж та залучати інвесторів. Сталі практики і технології сприяють зміцненню позицій на глобальному ринку та створюють нові можливості для зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кахович О. О., Ковриженко А. Ю. Інновації та управління інноваційним розвитком суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3779>
2. Солодкий В. О. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401 «Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2016. 52 с. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/5998/1/06-01-196%281%29.pdf>
3. Ковтуненко К. В., Коцага А. О. Інноваційний розвиток бізнес-структур: сутність, тлумачення, теорії та підходи до визначення. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 43–55. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-43_55.pdf
4. Гончаренко О. В. Інноваційний розвиток підприємств: інституційні обмеження та перспективи. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=829>
5. Ульянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. *Економічний аналіз*. 2021. Т. 31. № 1. С. 218–226. URL: <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/1863-6565657709-1-PB.pdf>
6. Куспляк Г. В., Куспляк І. С. Сталий розвиток: етапи становлення, сутність поняття, оновлені вектори та інтерфейси. *Державне будівництво*. 2020. № 1. URL: <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/19181/17464>

7. Барун М. В. Екологічні інновації в системі сталого розвитку // 86-а науково-технічна та науково-методична конференція університету. Секція кафедри екології (10–13 трав. 2022 р.). Харків. С. 8–11. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/208d26f6-47e9-47e3-9737-7d07dca9d583/content>

8. Козакова О. М., Федосєєва І. С. Інновації як основа сталого розвитку // III Міжнародна науково-практична конференція «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо-, та мікрорівнях». С. 127–129. URL: https://economics.net.ua/files/science/innov_roz/2017/127.pdf

9. Дем'яненко Т. Напрями забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2024. № 18 (36). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-09)

10. Діденко Є. О., Моторна Ю. С. Процес інноваційного розвитку підприємства та його особливості. *Ефективні економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/54.pdf

REFERENCES

Barun, M. V. "Ekolohichni innovatsii v systemi staloho rozvytku" [Ecological Innovations in the System of Sustainable Development]. 86 naukovo-tekhnichna ta naukovo-metodychna konferentsiia universytetu. Sektsiia kafedry ekolohii. 2022. <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/208d26f6-47e9-47e3-9737-7d07dca9d583/content>

Demianenko, T. "Napriamy zabezpechennia staloho rozvytku innovatsiino-orientovanykh pidpriemstv" [Directions for Ensuring the Sustainable Development of Innovation-oriented Enterprises]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia Ekonomika*, no. 18(36) (2024). DOI: <https://doi.org/10.33296/2707-0654-18>

Didenko, Ye. O., and Motorna, Yu. S. "Protse innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva ta yoho osoblyvosti" [The Process of Innovative Development of the Enterprise and Its Features]. *Efektivni ekonomika*. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/54.pdf

Honcharenko, O. V. "Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv: instytutsiini obmezhenia ta perspektyvy" [Innovative Development of Enterprises: Institutional Limitations and Prospects].

Efektivna ekonomika. 2011. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=829>

Kakhovych, O. O., and Kovryzhenko, A. Yu. "Innovatsii ta upravlinnia innovatsiynym rozvytkom subiekta hospodariuvannia" [Innovations and Management of Innovative Development of a Business Entity]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3779>

Kovtunen, K. V., and Kotsaha, A. O. "Innovatsiinyi rozvytok biznes-struktur: sutnist, tлумachennia, teorii ta pidkhody do vyznachennia" [The Innovative Development of Business Structures: Essence, Interpretation, Theory and Approaches to Defining]. *Biznes Inform*. 2020. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-43_55.pdf

Kozakova, O. M., and Fedosieieva, I. S. "Innovatsii yak osnova staloho rozvytku" [Innovation as the Basis of Sustainable Development]. *Upravlinnia innovatsiynym rozvytkom na makro-, mезо-, та mikrorivniakh*. https://economics.net.ua/files/science/innov_roz/2017/127.pdf

Kuspliak, H. V., and Kuspliak, I. S. "Stalyi rozvytok: etapy stanovlennia, sutnist poniattia, onovleni vektory ta interfeisy" [Sustainable Development: Stages of Formation, the Essence of the Concept, Updated Vectors and Interfaces]. *Derzhavne budivnytstvo*. 2020. <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/19181/17464>

Solodkyi, V. O. "Konspekt lektsii z dystsypliny «Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva» dlia studentiv za spetsialnostiamy 8.03050401 «Ekonomika pidpriemstva» та 076 «Pidpriemnytstvo, torhivlia та birzhova diialnist» dennoi та zaochnoi form navchannia" [Synopsis of Lectures on the Discipline "Innovative Development of the Enterprise" for Students in the Specialties 8.03050401 "Economics of the Enterprise" and 076 "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange Activity" of Full-time and Part-time Forms of Education]. Rivne : NUVHP, 2016. <https://ep3.nuwm.edu.ua/5998/1/06-01-196%281%29.pdf>

Ulianova, L., and Chaika, Yu. "Innovatsiini aspekty staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Innovative Aspects of the Sustainable Development of the Economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*. 2021. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/1863-6565657709-1-PB.pdf

Стаття надійшла до редакції 10.09.2024 р.
Статтю прийнято до публікації 24.09.2024 р.